

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS CHUKAS • MAAMAR 9

ביאור ענין עלי באר כו'

An explanation of the matter
of “Rise up, O well,” etc.

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likutei-torah/chukas/9/

1 ביאור ענין עלי באר כו'

An explanation of the matter of "Rise up, O well," etc.

2 הנה מבואר בע"ח תחלת שער מ"ן ומ"ד שהמ"ן דנוק' הוא נמשך ברחם שלה מן המוח שלה.

Now, it is explained in Etz Chaim, at the beginning of Sha'ar Mayin Nukvin and Mayin Duchrin (feminine and masculine waters), that the mayin nukvin (feminine waters) of Nukva (the feminine) are drawn into her womb from her brain,

כמו שהמ"ד נמשך מן המוחין שלו. ומבואר שם שהמ"ן דנוק' הוא מהזמ"ל דתוהו מה שנטבע בקליפות just as the mayin duchrin (masculine waters) are drawn from his intellect (mochin). And it is explained there that the mayin nukvin of Nukva are from the seven kings of Tohu: what sank into the kelipos

ולא נתברר עדיין וע"י תפלתנו וע"י המצות מבררין ומוציאין משם הניצוצים ומעלים אותן בבחי' מ"ן (ע"ש דרוש י"א ס"ז).

and has not yet been refined. Through our prayer and through the mitzvos we refine and bring out the sparks from there and raise them up at the level of mayin nukvin (see there, Derush 11, section 7).

ונמצא שהמ"ן שרשו מחכמה דעולם התהו שהזמ"ל הם מבחי' המוחין שהם החכמה כמש"ש בע"ח דרוש א'.

It follows that the root of the mayin nukvin is from Chochmah (wisdom) of the World of Tohu, for the seven kings are from the level of the mochin, which are Chochmah, as is written there in Etz Chaim, Derush 1.

(ומ"ש שנמשך מן המוח שלה דהיינו מוחין דנוק' דז"א דאצילות דתיקון נתבאר במ"א שהוא עד"מ כמו בגשמיות מה שהאשה מזרעת אע"פ שנמשך ממוח שלה עכ"ז עיקרו בא מהמאכלים

(And as for what is written, that it is drawn from her brain, that is, from the mochin of Nukva of Z'eir Anpin of Atzilus of Tikkun: it was explained elsewhere that this is by way of analogy, as in the physical [realm]: what a woman emits as seed, although it is drawn from her brain, nevertheless comes chiefly from the foods

שהיא אוכלת שמתברר המאכל עד שעולה החיות ממנו למוח שלה והמוח שלה מתחזק עי"ז אז דוקא נגמר ונמשך המשכת המ"ן ממוח שלה ברחם שלה להיות מזה הולדה ועמ"ש קצת מזה בביאור נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

that she eats. The food is refined until the life-force (chayus) in it rises to her brain, and her brain is strengthened by this; only then is the drawing-down of the mayin nukvin from her brain into her womb completed and drawn forth, so that a birth may come of it. And see what is written a little about this in the explanation on "The Chanukah lamp on the left and the mezuzah on the right."

ועד"ז יובן למעלה בענין המ"ן שהוא בירורים דחכמה דהתו שמתבררים מק"נ ועולים עד שנכללים במוחין דנוק' דאצילות ועי"ז נמשך ממוח שלה המ"ן כו' ונמצא עכ"פ המ"ן שרשו מחכמה דתהו.

In the same way it will be understood above, regarding the mayin nukvin, which are refinements of Chochmah of Tohu that are refined from kelipas nogah and rise until they are included in the mochin of Nukva of the World of Atzilus (Emanation); and through this the mayin nukvin are drawn from her brain, etc. It follows, at any rate, that the root of the mayin nukvin is from Chochmah of Tohu.

ועי"ש בע"ח מציאותן מוחין של הנקבות כולם. משמע שהוא חכמה דמל' דתהו) והנה בחכמה דתהו יש הארת הכתר דתהו

And see there in Etz Chaim: "their existence is the mochin of all the feminine ones." This implies that it is Chochmah of Malchus (sovereignty) of Tohu.) Now, in Chochmah of Tohu there is a radiance of Keser (the Crown) of Tohu,

שהרי החכמה מאין תמצא שהיא בחי' כתר שבכל מקום בחי' הכתר הוא המחבר המאציל א"ס ב"ה עם הנאצלים אשר ראשיתן היא החכמה

for "Chochmah is found from ayin (nothing)," which is the level of Keser; for everywhere, the level of Keser is what joins the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, with the emanated [levels], whose beginning is Chochmah.

וגם כאן בבחי' בירור דרפ"ח ניצוצין דתהו שבנוגה לעלות בבחי' מ"ן מאחר שחכמה דתהו היא המ"ן א"כ גם בחי' הכתר דתהו מאיר בבחי' חכמה זו.

And here too, in the refinement of the 288 sparks of Tohu that are in nogah, to rise up at the level of mayin nukvin: since Chochmah of Tohu is the mayin nukvin, then the level of Keser of Tohu also shines in this Chochmah.

שהרי בחי' כתר דתהו הוא בחי' ממוצע שעל ידו נמשך האור בחכמה דתהו כמו שכתר דתיקון הוא ממוצע במקומו.

For the level of Keser of Tohu is an intermediary through which the light is drawn into Chochmah of Tohu, just as Keser of Tikkun is an intermediary in its own place.

רק שבתיקון נעשו בבחי' פרצופים. ובתהו היו בבחי' נקודות זת"ז כו'. (ועי' בעי"ח שמ"א פ"ג).

Only, in Tikkun they became partzufim (configurations), while in Tohu they were points, one beneath the other, etc. (And see Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 3.)

והארה זו היא גבוהה גם מחו"ב דתיקון כי בתהו היו האורות מרובים כו'. וזהו ענין באר מים חיים.

And this radiance is higher even than Chochmah and Binah of Tikkun, for in Tohu the lights were abundant, etc. And this is the meaning of "a well of living waters,"

שהוא בחי' העלאת מ"ן דנוקי' ועי"ז נאמר לעתיד והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני שהוא בינה דתיקון.

which is the level of the raising of the mayin nukvin of Nukva. And of this it is said about the Time to Come, "And it shall be on that day, living waters will go out from Jerusalem, half of them to the former sea," which is Binah (understanding) of Tikkun.

והקשה עי"ז בזהר שלח (דקע"א) מאן חמא חפירא דכירא (ונ"ב מהר"י באר חפרה) יהיב מיין למבועא דנביעא בינה דאצי' שבתוכה הארת הכתר והחכמה כו'.

And the Zohar, [Parshas] Shelach (folio 171), raises a difficulty about this: "Who has ever seen the digging of a well" (and a gloss of Rabbi Chaim Vital [reads]: "the well [that] they dug") "give water to the spring that flows"—[that is,] to Binah of Atzilus, within which is the radiance of Keser and Chochmah, etc.

ותוכן התירוץ הוא מפני שע"י הבאר עולים מ"ן שהם מכח"ב דתהו שהם גבוהים יותר בשרשן מכח"ב דתיקון. וכמ"ש במ"א על מאמר הזוהר הנ"ל:

And the substance of the answer is that through the well, mayin nukvin rise, which are from Keser, Chochmah and Binah of Tohu, and these are higher in their root than Keser, Chochmah and Binah of Tikkun; as is explained elsewhere on the above-mentioned statement of the Zohar.

3 ולהבין ביאור הדברים הנה איתא בספר הבהיר שיש ע"ס מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. מלמעלה למטה ידענו. מלמטה למעלה לא ידענו.

Now, to understand the explanation of these things: it is stated in Sefer HaBahir that there are Ten Sefiros from above to below and from below to above. From above to below, we know; from below to above, we do not know.

הובא בפרדס שער מלמטה למעלה. ובע"ה סוף שער מ"ן ומ"ד שהם בחי' ע"ס דאור ישר וע"ס דאור חוזר ושבע"ס דאור חוזר המלי' היא הכתר.

This is cited in Pardes, in the Gate "From Below to Above." And in Etz Chaim, at the end of Sha'ar Mayin Nukvin and Mayin Duchrin, [it is explained] that these are the levels of the Ten Sefiros of direct light and the Ten Sefiros of reflected light, and that in the Ten Sefiros of reflected light, Malchus (sovereignty) is the Keser (the Crown).

(עמ"ש"ל מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב ובביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בסופו).

(See what is written above about this in the explanation on "And behold, a menorah of gold," and in the explanation on "For over all the glory, a canopy," at its end.)

וזהו ענין מעין גנים ובאר מים חיים כי הנה ענין מעין גנים היינו בינה דאצילות

And this is the meaning of "a fountain of gardens" and "a well of living waters." For the meaning of "a fountain of gardens" is Binah (understanding) of the World of Atzilus (Emanation),

שנק' ג"כ ים הקדמוני שיורדת לבי"ע ע"י התלבשותה תחלה במלי' דאצי' שנעשית עתיק לבריאה. ומזה נמשך מה שהנשמות נהנין מזיו בג"ע כי אימא מקננא בכורסיא.

which is also called "the former sea," and which descends to Beriah, Yetzirah and Asiyah by first being en clothed in Malchus of Atzilus, which becomes Atik for Beriah. And from this comes [the fact] that the souls delight in the radiance in Gan Eden, for "Imma nests in the Throne."

וזהו ענין מעין המשקה ג"ע העליון ועד"ז הולך המעין ונמשך עוד שמלי' דבריאה נעשית עתיק ומקור הנובע ליצי' ומלי' דיצי' עתיק ומקור שממנו נובע המעין לעשי' לג"ע התחתון.

And this is the matter of the fountain that waters the higher Gan Eden. And in the same way the fountain goes on and is drawn further: Malchus of Beriah becomes Atik and the welling source for Yetzirah, and Malchus of Yetzirah [becomes] Atik and the source from which the fountain wells forth to Asiyah, to the lower Gan Eden.

ועצם מעין זה הוא בינה דאצילות וכדפי' בזהר ס"פ האזינו (דרצ"ח ע"א) דמעין גנים הוא בחי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

And the essence of this fountain is Binah of Atzilus, as is explained in the Zohar at the end of Parshas Haazinu (folio 298a), that "a fountain of gardens" is the level of "And a river goes out from Eden to water the garden."

ושם פי' הגן הוא שמים את הגן לאכללא את הארץ והיינו כי שמים וארץ נק' ג"ע העליון ותחתון כנודע מענין מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ.

And there it explains: "the garden" is heaven; "es hagan" (the garden), to include the earth. That is, heaven and earth are called the higher and the lower Gan Eden, as is known from "Whom do I have in heaven? And with You, I desire nothing on earth."

ועי' ג"כ בזהר ס"פ בלק (דריי"ב סע"ב) דחו"ב נק' מעייני הישועה. והנה השבח הזה דמעין גנים על כנס"י נאמר שהיא מלי' דאצילות ואף שהמעין הוא בחי' בינה.

And see also the Zohar at the end of Parshas Balak (end of folio 212b), that Chochmah (wisdom) and Binah are called "the wellsprings of salvation." Now, this praise, "a fountain of gardens," is said of Knesses Yisrael (the Congregation of Israel), which is Malchus of Atzilus, even though the fountain is the level of Binah.

אך כדי שיומשך להגנים הוא דוקא ע"י המלי' דאצילות שהוא דוקא הממוצע הממשיך אור א"ס ב"ה מאצי' לבריאה שהמלי' דאצי' נעשה כתר לבריאה שהכתר הוא הממוצע כו'

But for it to be drawn to the gardens is specifically through Malchus of Atzilus, which specifically is the intermediary that draws the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from Atzilus to the World of Beriah (Creation); for Malchus of Atzilus becomes Keser for Beriah, and Keser is the intermediary, etc.

וא"כ היא היא עיקר בחי' מעין גנים ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן ע"פ למען תירא כו'.

If so, she herself is the principal level of "a fountain of gardens." And see what is written about this in Parshas Va'eschanan, on the verse "So that you may fear," etc.

4 וזהו ענין ע"ס מלמעלה למטה שמעין זה נמשך מכח"ב דתיקון כי הנהר יוצא מעדן שהוא חכמה שמאין

תמצא

And this is the matter of the Ten Sefiros from above to below: this fountain is drawn from Keser, Chochmah and Binah of Tikkun; for the river goes out from Eden, which is Chochmah, which "is found from ayin,"

וגם התגלות עתיק הוא בבינה ונמשך מלמעלה למטה לבחי' מל' דאצי' והיא נעשית עתיק לבריאה ומשקה ג"ע העליון ותחתון כו

and also the revelation of Atik is in Binah; and it is drawn from above to below to the level of Malchus of Atzilus, and she becomes Atik for Beriah and waters the higher and the lower Gan Eden, etc.

(וזה"ש כי כלה משקה כו' כגן ה' כו' ע' בזהר ח"א ק"ט א' ועיין ברבות פמ"א פי' בע"א):

(And this is [the meaning of] what is written, "For all of it was watered," etc., "like the garden of Havayah," etc.; see Zohar, Part I, 109a. And see [Bereishis] Rabbah, section 41, [which] explains it in another way.)

5 ב והנה אח"כ משבח אותה בשבח אחר שהיא ג"כ באר מים חיים והיינו כי מה ששיבחה תחלה שהיא מעין גנים היינו מלמעלה למטה והוא בבחי' אור ישר שהמעין נמשך מלמעלה למטה.

2. Now, afterwards [the verse] praises her with another praise: that she is also "a well of living waters." That is: what it praised her for first, that she is "a fountain of gardens," is from above to below, at the level of direct light, for the fountain is drawn from above to below.

ואח"כ משבח אותה במה שיש בה בחי' מלמטה למעלה שהוא ע"ס דאור חוזר שבבחי' זו המל' היא העיקר שהיא בחי' הכתר דע"ס דאור חוזר כנ"ל

And afterwards it praises her for having within her the level of "from below to above," which is the Ten Sefiros of reflected light; at this level Malchus (sovereignty) is the principal, for she is the level of the Keser (the Crown) of the Ten Sefiros of reflected light, as mentioned above.

והוא ענין באר מים חיים שהבאר היא דנבעין מיא מתתא לעילא כמ"ש בזהר (ויחי דרל"ה א' ור"פ נח ד"ס ע"א).

And this is the meaning of "a well of living waters": the well is where "the waters well up from below to above," as is written in the Zohar (Vayechi, folio 235a, and the beginning of Parshas Noach, folio 60a).

ועוד שהמעין הוא הנמשך ומשקה מאליו כענין ונהר יוצא מעדן להשקות כו'. והוא ענין ההמשכה שמלמעלה למטה משא"כ הבאר שאינו נעשה אלא ע"י חפירה וכרייה.

Moreover, the fountain is what flows and waters by itself, as in "And a river goes out from Eden to water," etc.; and this is the drawing-down from above to below. Whereas the well comes about only through digging and delving.

ואע"פ שנביעת המים דבאר נק' ג"כ בידי שמים שהרי הם מים הנובעים אבל מ"מ אינן באים

And although the welling-up of the water of a well is also called "by the hands of Heaven," since it is welling water, nevertheless it does not come

אלא ע"י חפירה וכרייה וע' בזהר פ' בלק (דרי"א סע"ב) מה בין האי להאי כו'. והיינו שהבאר הוא בחי' העלאת מ"ן דנוק' שזהו ענין אתעדל"ת.

except through digging and delving. And see the Zohar, Parshas Balak (end of folio 201b): "What is [the difference] between this and that?" etc. That is, the well is the level of the raising of the mayin nukvin (feminine waters) of Nukva (the feminine), which is the arousal from below (isarusa dilesata).

והענין כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש א' שעם היות בחי' המלי בעצמה דהיינו בנין קומתה כבר נשלם בה הבירור והיא בבחי' התיקון.

The explanation is as is written in Etz Chaim, Sha'ar Mayin Nukvin and Mayin Duchrin, Derush 1: although in Malchus herself, that is, in the building of her stature, the refinement has already been completed, and she is at the level of Tikkun,

אך המ"ן דנוקבא לא הוברר עדיין והוא שנשאר להתברר ע"י עבודתנו וכחטא אדה"ר נפלו גם מ"ן דאימא כו'.

yet the mayin nukvin of Nukva have not yet been refined; this is what remains to be refined through our divine service. And through the sin of Adam, the first man, the mayin nukvin of Imma also fell, etc.

6 והנה בחיי שהמלי נקי מעין גנים זהו מצד בחיי המלי בעצמה שנשלם בה הבירור ובה נמשך מכח"ב דתיקון דאצי ונעשית עתיק לבריאה להשקות הגנים כו.

Now, [the fact] that Malchus (sovereignty) is called "a fountain of gardens" is from the aspect of Malchus herself, in whom the refinement has been completed; into her [the flow] is drawn from Keser (the Crown), Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) of Tikkun of the World of Atzilus (Emanation), and she becomes Atik for the World of Beriah (Creation), to water the gardens, etc.

אך מה שנקראת באר מים חיים זהו מצד העלאת מ"ן דנוקי שנעשה ע"י עבודתנו כמו הבאר שצריך חפירה וכרייה כו.

But that she is called "a well of living waters" is from the aspect of the raising of the mayin nukvin of Nukva (the feminine), which comes about through our divine service, like the well, which requires digging and delving, etc.

7 וממ"ן וממ"ד הנמשך ע"י המ"ן נוצר הולד שהם הנשמות. וע"ש בע"ח דרוש א' שזהו ענין אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף כו וזהו ענין עד דמטי רגלין ברגלין כו.

And from the mayin nukvin, and from the mayin duchrin that are drawn down through the mayin nukvin, the offspring is formed, and these are the souls. And see there in Etz Chaim, Derush 1, that this is the meaning of "The son of David will not come until all the souls in the guf (body) are finished," etc.; and this is the meaning of "until the feet reach the feet," etc.

כי בכללות המ"ן הוא בחיי ציור אדם חב"ד חג"ת נה"י וכימי התנאים ואמוראים היו בירור חב"ד חג"ת ועכשיו הוא בירור נה"י עקבות משיחא (ע' באגה"ק ס' ט') וזהו שכשיושלם הבירור כתיב ועמדו רגליו כו.

For the mayin nukvin as a whole (klalus) are the level of the form of a man: Chochmah, Binah and Daas; Chesed, Gevurah and Tiferes; Netzach, Hod and Yesod. In the days of the Tannaim and Amoraim there was the refinement of Chochmah, Binah and Daas and of Chesed, Gevurah and Tiferes, and now it is the refinement of Netzach, Hod and Yesod, the "heels" of Mashiach (ikvos Meshicha) (see Iggeres HaKodesh, epistle 9). And this is why, when the refinement is completed, it is written, "And His feet shall stand," etc.

והנה מבואר בספרי הרפואה שעיקר בנין הולד נעשה מזרע הנקבה שהאם מזרעת וזרע הזכר הוא כענין המחבץ דהיינו מ"ש כגבינה תקפיאני.

Now, it is explained in the books of medicine that the main building of the fetus is made from the seed of the female, which the mother emits, while the seed of the male is like the curdling agent; this is what is written, "and curdled me like cheese."

כמו שהגבינה התהוותה מהחלב רק שזהו ע"י שנותנים בו איזה דבר כמו קיבה שהוא המעמיד את החלב להיות נקפא שיעשה ממנו גבינה. כך זרע הזכר הוא המברר זרע הנקבה להיות נקפא ונעשה ממנו הולד כו.

Just as cheese comes into being from milk, only this is by putting something into it, such as rennet, which is what sets the milk so that it congeals and cheese is made from it; so the seed of the male is what refines the seed of the female so that it congeals and the fetus is made from it, etc.

8 וכך יובן הנמשל למעלה בענין הנשמות שנוצרו ממ"ן ומ"ד שעיקר התהוותם הוא מהמ"ן דנוק' וכמ"ש בע"ח שם שהמ"ן הוא הנשמות הקדושות ממש שנטבעו תוך הקליפות ואנו מעלין אותן בבחי' מ"ן כו

So too will the analogue above be understood, regarding the souls, which are formed from mayin nukvin and mayin duchrin: their coming into being is chiefly from the mayin nukvin of Nukva, as is written in Etz Chaim there, that the mayin nukvin are the holy souls themselves, which sank within the kelipos, and we raise them up at the level of mayin nukvin, etc.;

אלא שמ"מ היינו דוקא אחר שמתבררים ע"י המ"ד שהוא המברר את המ"ן בירור שני כי הוא מבחי' מ"ה בחכמה אתברירו שממשיך בהם בחי' הביטול כו' כי שבה"כ הי' מפני שהיו בחי' יש.

except that, nevertheless, this is specifically after they are refined by the mayin duchrin, which refine the mayin nukvin with a second refinement. For it is from the level of Mah, "in Chochmah (wisdom) they were refined," which draws into them the level of self-nullification (bittul), etc.; for the shattering of the vessels was because they were at the level of yesh (separate existence).

אבל מ"מ עיקר הנשמה הוא מבחי' המ"ן והיינו לפי שהוא מבחי' חכמה וכתר דתהו שלמעלה מחכמה וכתר דתיקון שהוא בחי' המ"ד.

But nevertheless the principal [part] of the soul is from the level of the mayin nukvin, because it is from the level of Chochmah and Keser (the Crown) of Tohu, which is above Chochmah and Keser of Tikkun, which is the level of the mayin duchrin.

9 והיינו ששרשם משם ס"ג שהוא מהות ועצמיות האורות שבא"ק ולא הארה בעלמא כמו שם מ"ה שממצחו כמ"ש באגה"ק קרוב לסופו וכ"ה בהרמ"ז ר"פ וישב גבי וחכמת המסכן כו'.

That is, their root is from the Name Sag, which is the essence and very being of the lights in Adam Kadmon, and not a mere radiance like the Name Mah, which is from his forehead, as is written in Iggeres HaKodesh, close to its end; and so it is in the Ramaz, at the beginning of Parshas Vayeshev, on "And the wisdom of the poor man," etc.

וזהו ג"כ מ"ש ברע"מ פ' תשא אבנא למשקל בה דא יי פי יי היינו בחי' חכמה דאצי' שהוא בחי' מ"ד המברר המ"ן כמו שהאבן שוקל הסחורה שבכף השנית ומגביה אותה.

And this is also what is written in the Raaya Mehemna, Parshas [Ki] Sisa: "A stone to weigh with: this is yud." The meaning: yud is the level of Chochmah (wisdom) of Atzilus, which is the level of the mayin duchrin that refine the mayin nukvin; just as the stone weighs the merchandise in the other pan [of the scale] and lifts it up.

ומ"מ אחר שנתברר המ"ן ע"י המ"ד אזי הוא נעלה יותר. וכמשל הסחורה שנשקלת בהאבן שהיא יקרה הרבה יותר מהאבן כו'.

And nevertheless, after the mayin nukvin have been refined through the mayin duchrin, they are then higher; as in the analogy of the merchandise weighed with the stone, which is far more precious than the stone, etc.

(וע"ש בע"ח דשני יודין שבאלף זהו ענין מ"ד ומ"ן ולפמ"ש במ"א דבתפילין ציור האלף הוא יי וי די י"ל ג"כ שזהו ענין אבנא למשקל בה דא יי ומה ששוקלין

(And see there in Etz Chaim, that the two yuds in the alef are the matter of the mayin duchrin and the mayin nukvin. And according to what is written elsewhere, that in tefillin the form of the alef is yud, vav, dalet, it may be said also that this is the meaning of "A stone to weigh with: this is yud"; and what is weighed,

היינו המ"ן הוא ו"ד שהם ג"כ עולים יי וזהו ענין ב' מחצית דשקל הקדש כמ"ש במ"א) וזהו ג"כ ענין עד דוד הגדיל ואחע"ב לפי שהמ"ן שרשו מס"ג הגבוה ממ"ה.

that is, the mayin nukvin, is the vav and dalet, which also add up to yud (ten); and this is the matter of the two halves of the holy shekel, as is written elsewhere.) And this is also the meaning of "until David exceeded," ואחע"ב, because the root of the mayin nukvin is from Sag, which is higher than Mah.

ועוד יובן ענין זה ע"ד מ"ש בספר הבהיר הובא בפרדס שער ט"ו פ"ד שכינה למטה כשם ששכינה למעלה מלה"ד למלך שהיו לו שבעה בנים כו'

And this matter will be understood further along the lines of what is written in Sefer HaBahir, cited in Pardes, Sha'ar 15, chapter 4: "The Shechinah (Divine Presence) is below just as the Shechinah is above. A parable: to what may the matter be compared? To a king who had seven sons," etc.

ואמר התחתון אני למטה לא אתרחק ממך אמר להם הריני מסבב ורואה אתכם היינו מלא כל הארץ כבודו עכ"ל.

"And the lowest said, 'I am below; let me not be far from you.' He said to them, 'Here I am, encircling and seeing you'; that is, 'The whole earth is full of His glory.'" End of quote.

ופי' הריני מסבב אתכם היינו שהוא ית' סוכ"ע והוא בחי' עיגול הגדול שלפני הקו שמקיף לכל העולמות.

And the meaning of "I encircle you" is that He, may He be blessed, is the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the level of the great circle that is before the kav (line of light), which encompasses all the worlds.

10 והנה מצד הקו שייך בחי' מעלה ומטה שראשית הקו הוא בחכמה ושם עיקר הגילוי וכולם בחכמה עשית וכל מה שנמשך למטה יותר מתצמצם יותר ומתמעט גילוי האור והמלי'

Now, from the standpoint of the kav (line of light), above and below apply: the beginning of the kav is in Chochmah (wisdom), and there is the main revelation—"You made them all with Chochmah"—and the further down it is drawn, the more it is contracted and the revelation of the light is lessened. And Malchus (sovereignty),

שהיא בחי' האחרונה שבע"ס זהו ואמר התחתון אני למטה לא אתרחק ממך שהרי מצד אור הקו היא רחוקה יותר כו'.

which is the last level among the Ten Sefiros, is "And the lowest said, 'I am below; let me not be far from you'"; for from the standpoint of the light of the kav, she is further away, etc.

11 והי' התשובה הריני מסבב אתכם וא"כ מצד בחי' זו דסכ"ע העיגול הגדול המקיף להקו וכל העולמות א"כ אדרבה הרי המלי' שם בתחתית הקו וסיומו הוא קרוב לבחי' העיגול הגדול יותר משאר הט"ס שהם באמצע הקו עד"מ.

And the answer was, "I encircle you." If so, from the standpoint of this level of sovev kol almin (encompassing all worlds), the great circle that encompasses the kav (line of light) and all the worlds, then, on the contrary, Malchus (sovereignty), which is there at the bottom of the kav and its end, is closer to the level of the great circle than the other nine Sefiros, which are in the middle of the kav, by way of analogy.

12 ואפילו בחי' ח"ע שהוא ראשית הגילוי. הרי מתחלה נמשך הקו בבחי' כתר וא"כ הכתר מפסיק בין העיגול הגדול לבחינת חכמה עד"מ משא"כ בבחי' מלי' הרי היא קרובה לתחתית העיגול בלי שום הפסק ביניהם.

And even the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), which is the beginning of revelation: the kav was first drawn as the level of Keser (the Crown), and if so, Keser interposes between the great circle and the level of Chochmah, by way of analogy; whereas the level of Malchus (sovereignty) is close to the bottom of the circle, with no interruption whatsoever between them.

13 וכמ"ש מזה בד"ה איהו וחיוהי ואין זאת אלא משום דרגלי א"ק מסתיימים בתחתית עשיה ותחת רגליו מאיר אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בלי הפסק ביניהם רק כו'

And as is written about this in the discourse beginning "He and His life-forces": "And this is only because the feet of Adam Kadmon end at the bottom of Asiyah, and beneath his feet shines the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which encompasses all worlds (sovev kol almin), with no interruption between them except," etc.;

וגם הקו מאיר ממטה למעלה בבחי' אור חוזר כו' ועי"ז יש כח ועוז בסיום הכלי דמלי' כו' יעו"ש.

"and also the kav (line of light) shines from below to above as reflected light," etc.; and through this there is power and strength in the end of the vessel of Malchus (sovereignty), etc. See there.

14 ועד"ז בענ ין בירור ניצוצים דתהו שהם בחי' המ"ן שהם נתרחקו ונפלו למטה יותר בנוגה דבי"ע וכשמתבררים מהקליפות ונכללים בקדושה מאיר בהם הארת הסוכ"ע בקירוב יותר

So too regarding the refinement of the sparks of Tohu, which are the level of mayin nukvin (feminine waters): they were distanced and fell further down, into the nogah of Beriah, Yetzirah and Asiyah; and when they are refined from the kelipos and included in holiness, the radiance of sovev kol almin (encompassing all worlds) shines in them with greater closeness.

וזהו ענין יתרון מעלת הבעלי תשובה על הצדיקים כי בחי' לרחוק שנעשה קרוב הרי הוא נעשה קרוב יותר מצד אור הסוכ"ע שמאיר בו יותר בבחי' קירוב וגילוי כו

And this is the superiority of baalei teshuvah (those who return) over the tzaddikim: for the level of "the one far off" who has become near becomes nearer from the standpoint of the light of sovev kol almin, which shines in him more, as closeness and revelation, etc.

ועד"ז יובן כי בירורי ניצוצים דעשיה יש בהם יתרון יותר מה"ט מבירורי דיצירה ובריאה וזהו ענין עד דמטו רגלין ברגלין הנז' לעיל.

And in the same way it will be understood that the refinements of sparks of the World of Asiyah (Action) have, for this reason, a greater advantage than the refinements of Yetzirah and Beriah; and this is the meaning of "until the feet reach the feet," mentioned above.

15 וכנ"ל שתחת רגליו מאיר כו'. וזהו מ"ש בספר הבהיר דע"ס מלמעלה למטה ידענו לפי שהמשכתם מבחי' הקו

And as mentioned above, "beneath his feet shines," etc. And this is what is written in Sefer HaBahir: the Ten Sefiros from above to below "we know," because they are drawn from the level of the kav (line of light);

אבל ע"ס מלמטה למעלה לא ידענו לפי שנמשך בהם הארת הסוכ"ע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל בחי' המקיף הגדול שאין בו מעלה ומטה כלל

but the Ten Sefiros from below to above "we do not know," because there is drawn into them the radiance of sovev kol almin (encompassing all worlds), of which "no thought can grasp Him at all": the level of the great encompassing [light], in which there is no above and below at all,

והוא למעלה מהדעת וההשגה, ועדיין י"ל מארז"ל (ספ"ב דר"ה) ע"פ שמש ידע מבואו הא ירח לא ידע מבואו.

and it is beyond knowledge and comprehension. And along these lines may be explained the saying of our Sages, of blessed memory (end of chapter 2 of Rosh HaShanah), on the verse "The sun knows its setting": "but the moon does not know its setting."

ועי' זח"א ויחי (רל"ו סע"ב) והיינו כי בחי' שמש הוא אור ישר מלמעלה למטה ידענו

And see the Zohar, Part I, Vayechi (end of folio 236b). That is: the level of the sun is direct light, from above to below, [which] "we know";

אבל בחי' ירח שירדה להיות ראש לשועלים לברר הניצוצים שנפלו מעולם התהו ועיי' נעשה בחי' העלאת מ"ן והוא בבחי' שלמעלה מהדעת וההשגה כנ"ל

but the level of the moon, which went down to be "a head to foxes," to refine the sparks that fell from the World of Tohu, through which the level of the raising of mayin nukvin (feminine waters) comes about, is at the level that is beyond knowledge and comprehension, as mentioned above;

וזהו לא ידע מבואו ועי' במק"מ ר"פ צו כפי' לא ידעתי נפשי שהוא בא ממקום גבוה מרדל"א כו' ועיי' ברכות בשה"ש בפסוק לא ידעתי נפשי ועי' בע"ח שער א"א ספ"ב:

and this is "does not know its setting." And see the Mikdash Melech, at the beginning of Parshas Tzav, on the meaning of "I did not know my soul": that it comes from a lofty place, from Reisha d'Lo Isyada (the Unknowable Head), etc. And see [Midrash] Rabbah on the Song of Songs, on the verse "I did not know my soul." And see Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, end of chapter 2.

16 ג והנה ענין באר מים חיים בעבודת ה' הוא ענין המצות מעשיות ברעותא דלכא (וכמשנ"ת בפ' תולדות

ע"פ ויחפרו עבדי יצחק) כי

3. Now, the meaning of "a well of living waters" in the service of G-d is the active mitzvos [done] with the desire of the heart (re'usa deliba) (as was explained in Parshas Toldos, on the verse "And Yitzchak's servants dug"). For

הנה גוף מעשה המצוה הרי נעשה מדבר שנלקח מק"נ כמו צמר דציצית וקלף דתפילין ועולה ונכלל בקדושה כמו באר מים חיים שנובע מתחת לקרקע כו'

the body of the act of the mitzvah is made from something taken from kelipas nogah, such as the wool of tzitzis and the parchment of tefillin, and it rises and is included in holiness, like "a well of living waters," which wells up from beneath the ground, etc.

והגם שהמצות נק' תר"ך עמודי אור כמו שהעמודים נמשכים מן הגג לארץ כך הם המשכות מלמעלה למטה מכתר וחכמה דתיקון

And although the mitzvos are called the 620 pillars of light (just as pillars extend from the roof to the ground, so they are drawings-down from above to below, from Keser (the Crown) and Chochmah (wisdom) of Tikkun),

אך הוא עד"מ כמו שהעמודים עומדים ע"ג קרקע דייקא שבה דייקא מתקיים העמוד שהקרקע הוא בחי' מעמיד ומחזיק של העמוד כך עיקר המשכת מ"ד הנמשך

yet it is by way of analogy like the pillars, which stand specifically upon the ground, for it is specifically on it that the pillar is upheld, the ground being what supports and holds up the pillar. So too, the main drawing-down of the mayin duchrin (masculine waters), which is drawn

מכתר וחכמה דתיקון ע"י קיום המצוה כענין וצונו ל' צותא והמשכה כ"ז הוא ע"י העלאת מ"ן אשר קדשנו במצותיו שהם נצוצים דכתר וחכמה דתהו שלמעלה מעולם התיקון כנ"ל.

from Keser and Chochmah of Tikkun through the fulfillment of the mitzvah (as in "and commanded us," vetzivanu, an expression of joining, tzavsa, and of drawing-down), all this is through the raising of mayin nukvin (feminine waters): "who has sanctified us with His commandments," which are sparks of Keser and Chochmah of Tohu, which are above the World of Tikkun, as mentioned above.

17 וזהו שהמצות הם דרך כלל בג' דברים מחשבה דבור ומעשה יש מצות שתלויים במחשבה. ויש מצות תלויים בדבור כמו תלמוד תורה ק"ש ותפלה ובהמ"ז.

And this is why the mitzvos are, in general, in three things: thought, speech and action. There are mitzvos that depend on thought, and there are mitzvos that depend on speech, such as Torah study, the Shema, prayer and Grace after Meals.

ורוב המצות הם במעשה שהם נגד ג' עולמות ב"ע שבהם שייך הבירורים היינו בירור ק"נ דבי"ע שזהו ענין באר מים חיים ונמשך

And most of the mitzvos are in action. These correspond to the three worlds, Beriah, Yetzirah and Asiyah, in which the refinements apply, that is, the refinement of the kelipas nogah of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which is the matter of "a well of living waters." And from this there is drawn

מזה תוספת אור בגי' בבחי' מעין גנים ע"ד שיצאו מים חיים מירושלים אל הים הקדמוני ונמשך גילוי האור לנשמת האדם בגי' א"פ וא"מ כו.

an addition of light in Gan Eden, at the level of “a fountain of gardens,” in the manner of “living waters will go out from Jerusalem to the former sea”; and the revelation of light is drawn to the soul of man in Gan Eden, [as] inner light (Or Pnimi) and encompassing light (Or Makif), etc.

18 וענין מעין גנים למטה באדם י"ל שזהו עסק התורה ג"ן סדרים דאורייתא כי הנה מעין גנים הוא מ"ד המברר המ"ן וכמ"ש הרמ"ז פ' ואתחנן דרס"ו

And the matter of “a fountain of gardens” below, in man, may be said to be the study of the Torah, the fifty-three (gan) sedarim of the Torah. For “a fountain of gardens” is the mayin duchrin (masculine waters), which refine the mayin nukvin (feminine waters), as the Ramaz wrote, Parshas Va'eschanan, folio 266.

והנה בירור מעשה המצות הוא ע"י עסק התורה כמ"ש במ"א שזהו ענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה מ"ה מברר ב"ן כו

Now, the refinement of the action of the mitzvos is through the study of the Torah, as is written elsewhere, that this is the meaning of “Great is study, for it brings to action”: Mah refines Ban, etc.

וגם בעסק התורה יש בחי' נהר ובחי' מים חיים שבחי' הגירסא נק' נהר ואינו מים חיים

And within the study of the Torah, too, there is the level of “a river” and the level of “living waters”: the level of recitation (girsas) is called “a river,” and it is not “living waters”;

אבל מבחי' העיון והוא הולדת דעת חדש ממשיך בחי' מים חיים כו' וכמו שנת' במ"א:

but the level of in-depth study (iyun), which is the birth of new knowledge (daas), draws down the level of “living waters,” etc., as was explained elsewhere.

19 וזהו עלי באר ענו לה. פ"י ענו לה הוא אתעדל"ע שנמשך מתחלה לעורר העלאת מ"ן להיות עלי באר.

And this is “Rise up, O well; sing to it (enu lah).” The meaning of “sing to it” is the arousal from above (isarusa dile'eila), which is drawn first to awaken the raising of mayin nukvin (feminine waters), so that there be “Rise up, O well.”

וזהו באר מים חיים ונוזלים מן לבנון שנוזל ונמשך ממזלות העליונים ד"ג מדה"ר שמשם נמשך התעוררות רחמים להיות אתעדל"ת

And this is "a well of living waters, and streams (nozlim) from Lebanon": that it flows and is drawn from the supernal mazalos of the Thirteen Attributes of Mercy, from where an arousal of mercy is drawn, so that there be an arousal from below (isarusa dilesata),

כמאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו ותן בלבנו בינה כו' (וע' באוצ"ח ד"ק ע"ב מש"ש בשם האריז"ל בפי' ענו לה. ואח"כ בהרמ"ז ר"פ תצא גבי כי תרכב על סוסים).

as in the words, "In Your great mercy, have mercy on us, and put understanding in our hearts," etc. (And see Otzros Chaim, folio 100b, what is written there in the name of the Arizal on the meaning of "sing to it"; and afterwards in the Ramaz, at the beginning of Parshas Teitzei, on "When You ride upon Your horses.")

באר חפרוה שרים היינו כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע דא"א תקינו לה כו' כמ"ש בזח"א

"A well that princes dug" is as is written, "And Havayah Elokim built the rib": that Abba and Imma (Chochmah and Binah) fashioned her, etc., as is written in the Zohar, Part I

(מ"ט א'). והיינו מבחי' חג"ת דא"א וזהו נדיבי עם כו' וזהו ענין מקדש אד' כוננו ידיך.

(49a). That is, from the level of Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty) of Abba and Imma; and this is "the nobles of the people," etc. And this is the meaning of "The Sanctuary, Ado-nai, that Your hands established."

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון ועיין מזה בע"ח שער ל"ד שער הירח פ"ג ועמ"ש מזה ע"פ עיני כל אליך ישברו כו' פותח את ידך כו'.

And see what is written about this in the explanation on "Take a census of the sons of Gershon," and see about this in Etz Chaim, Sha'ar 34, Sha'ar HaYare'ach (the Gate of the Moon), chapter 3; and see what is written about this on "The eyes of all look hopefully to You," etc., "You open Your hand," etc.

20 וזהו ענין האבות שנקראו נדיבי עם והבחיר שבאבות הוא יעקב שנאמר בו כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל וזהו חפרוה שרים.

And this is the matter of the Patriarchs, who are called "the nobles of the people." And the choicest of the Patriarchs is Yaakov, of whom it is said, "For you have striven (sarisa) with Elokim and with men, and have prevailed"; and this is "princes (sarim) dug it."

כי באברהם נאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו וביעקב נאמר וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו שהמלאך היה בטל ונכנע לו.

For of Avraham it is said, “And behold, three men were standing over him,” whereas of Yaakov it is said, “He strove with an angel and prevailed; he wept and pleaded with him”: for the angel was nullified and subdued before him.

21 והענין כי האבות היו מבחי' חג"ת ובמדות הוא בחי' ההתחלקות כל מדה בפ"ע וע"כ היו אצל אברהם ג' מלאכים שאין מלאך א' עושה ב' שליחות כו' ג"כ בבחי' ההתחלקות.

The explanation is that the Patriarchs were from the level of Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty), and in the emotive attributes (middos) there is the level of division, each attribute by itself. Therefore there were three angels with Avraham, for “one angel does not perform two missions,” etc., [which is] also at the level of division.

אבל התורה דמחכמה נפקת היא כללות כולם כמו המוח שכולל כל הרמ"ח אברים כו' ועיין בסש"ב פנ"א נ"ב

But the Torah, which “comes forth from Chochmah (wisdom),” is the general and collective expression of them all (klalus), like the brain, which includes all the 248 limbs, etc. And see Sefer Shel Beinonim, chapters 51 [and] 52.

וזהו שאמרו ע"פ כפטיש יפוצץ סלע מקרא א' יוצא לכמה טעמים כו' ויעקב עם היותו בבחי' מדות

And this is what [the Sages] said on the verse “Like a hammer that shatters a rock”: one verse goes out to several meanings, etc. And Yaakov, although he is at the level of the emotive attributes,

אך שרשו מח"ע יסוד אבא הנמשך ומתפשט בתוך המדות וכמ"ש בלק"ת ע"פ ויקם עדות ביעקב כו'

yet his root is from the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), Yesod (foundation) of Abba, which is drawn and spreads within the emotive attributes, as is written in the Likkutei Torah of the Arizal on the verse “And He established a testimony in Yaakov,” etc.

(וכמבואר בפ' בלק בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב ובפ' וישלח ע"פ ויאבק איש עמו) ולכן נאמר בו כי שרית עם אלקים ועם אנשים כו'.

(as is explained in Parshas Balak, in the explanation on “Who has counted the dust of Yaakov,” and in Parshas Vayishlach, on “And a man wrestled with him”). Therefore it is said of him, “For you have striven with Elokim and with men,” etc.

והנה מבחי' שם אלקים נמשך הצמצום וההסתר ואנשים מטי'ט וסנד"ל שהם גי"כ להיות לבוש והעלם ונקי' נעל דשכינתא כמ"ש במ"א ויעקב הוא המשתרר על בחי' זו שלא יהיה העלם והסתר וזהו ענין החפירה והכרייה כו'.

Now, from the level of the Name Elokim are drawn the tzimtzum (contraction) and the concealment; and "men" are Metatron and Sandalphon, who also serve to be a garment and a concealment, and are called "the shoe of the Shechinah," as is written elsewhere. And Yaakov is the one who prevails over this level, so that there be no concealment and hiding; and this is the matter of the digging and delving, etc.

במחוקק זה משה יסוד אבא שהוא עושה החקיקה בפנימיות בחינת ביטול כו' כי משה מלגאו יעקב מלבר שיש ב' חקיקות לכלי מבפנים ומבחוץ כו'.

"With the lawgiver (bimchokek)": this is Moshe, Yesod of Abba, who makes the engraving (chakikah) in the inner dimension (pnimiyus), the level of self-nullification (bittul), etc.; for "Moshe is within, Yaakov is without," since a vessel has two engravings, from within and from without, etc.

ועמ"ש סד"ה צו את בני' כו' את הכבש אחד תעשה בבקר כו'. במשענותם הם בחי' תמכי אורייתא

And see what is written at the end of the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "The one lamb you shall offer in the morning," etc. "With their staffs (bemishanosam)": these are the level of the supporters of the Torah (tamchei oraysa)

(וע' בפע"ח שער השבת פכ"א גבי קדושא רבא. אותיות באר. כו' עד שמיא רבא. והיינו שע"י העלאת מ"ן דבחינת באר מים חיים הנ"ל נמשך בחי' גילוי שמיא רבא

(and see Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, chapter 21, regarding the Kiddusha Rabba (the Kiddush of the Shabbos day): "the letters of be'er (well)," etc., up to "shemei rabba." That is: through the raising of the mayin nukvin of the level of "a well of living waters" mentioned above, there is drawn the level of the revelation of shemei rabba,

דהיינו שמו הגדול ועמ"ש מענין גילוי זה ע"פ אני כו' אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ דפ' ציצית. עוד מבואר בפע"ח שם שממשיכים מבארעליון דבינה בבאר תחתון דמלכות ועיין זח"ב בשלח) (ס"ג ב').

that is, His great Name. And see what is written about this revelation on "I," etc., "who brought you out of the land of Egypt," of the section of tzitzis. It is further explained in Pri Etz Chaim there that [light] is drawn from the upper well, of Binah (understanding), into the lower well, of Malchus (sovereignty). And see Zohar, Part II, Beshalach) (63b).

ועיין מענין ב' בארות אלו בבה"ז ע"פ ויצא יעקב מבאר שבע. ומה שנכפל בתורה ע"כ שם העיר באר שבע. האחד גבי אברהם (בפ' וירא כ"א ל"א).

And see about these two wells in Biurei HaZohar, on "And Yaakov went out from Be'er Sheva." And [as for] what is repeated in the Torah, "Therefore the name of the city is Be'er Sheva": the first is regarding Avraham (in Parshas Vayera, 21:31),

השני גבי יצחק בפ' (תולדות כ"ו ל"ג) שרומז לשני בארות הנ"ל דבינה ומלכות. ועפ"ז יש לפרש פי' אז ישיר ישראל כו' עלי באר.

the second regarding Yitzchak, in Parshas (Toldos, 26:33); for it alludes to the two wells mentioned above, of Binah and of Malchus. And according to this, one may explain the meaning of "Then Israel sang," etc., "Rise up, O well":

שהשירה היא להמשיך הכח מלמעלה מבחינת ומדרגת הבאר העליון להיות עלי באר ר"ל שגם ההעלאת מ"ן שמלמטה מבחי' מלי יהיה כעין בחי' ומדרגת הבאר העליון דבינה.

that the song is to draw down the power from above, from the level and rank of the upper well, so that there be "Rise up, O well"; that is to say, that the raising of mayin nukvin from below, from the level of Malchus, too, be like the level and rank of the upper well, of Binah.

שאם אין זאת הרי יש הפרש ביניהם כמ"ש בד"ה שיר השירים ההפרש בין כלתה נפשי לחצרות ה'

For if this were not so, there would be a difference between them, as is written in the discourse beginning "The Song of Songs": the difference between "my soul pines for the courts of Havayah,"

דהיינו בחינת ככל נפשך ובין בחינת כלה שארי ולבבי לשון כליון שהוא בחי' מס"נ באחד כו' ע"ש.

that is, the level of "with all your soul," and the level of "my flesh and my heart pine away (kalah)," an expression of expiring (kilayon), which is the level of self-sacrifice (mesirus nefesh) at "One," etc. See there.

אך בחי' עליית המלי ע"ד לא זו מחבבה עד שקראה אמי וע"ד כעיר שחוברה לה יחדו בד"ה פקודי המשכן משכן העדות היינו כשהיא ג"כ בבחי' העלאת מ"ן הנ"ל וזהו ענין בכל מאדך.

But the level of the ascent of Malchus, in the manner of "He did not stop cherishing her until He called her 'My mother,'" and in the manner of "like a city that is joined together," in the discourse beginning "These are the accounts of the Mishkan, the Mishkan of the Testimony," is when she too is at the level of the raising of mayin nukvin mentioned above; and this is the matter of "with all your might (me'odecha)."

22 וזהו ענין עליות דשבת שבחיי וי"ה עולים במדרגת י"ה. ולכן כדי להיות עלי באר בבחי' זו צ"ל עיי המשכת כח מלמעלה וזהו באר חפרוה שרים כמ"ש מזה בד"ה ראה ריח בני גבי אשר ברכו הוי'.

And this is the matter of the ascents of Shabbos, when the level of vav-hei rises to the rank of yud-hei. Therefore, for there to be "Rise up, O well" at this level, it must be through a drawing-down of power from above; and this is "a well that princes dug," as is written about this in the discourse beginning "See, the fragrance of my son," regarding "which Havayah has blessed."

23 ואזי עיי העלאת מ"נ בבחינת עלי באר ממשיך מבחי' אור א"ס ב"ה בעצמו הסוכ"ע שלמעלה מהמשכת הקו כו יעו"ש. וזהו ענין גילוי שמיה רבא.

And then, through the raising of mayin nukvin (feminine waters) at the level of "Rise up, O well," one draws from the level of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above the drawing-down of the kav (line of light), etc. See there. And this is the matter of the revelation of shemei rabba (His great Name).

וזהו ענין באר מים חיים שנובע תמיד שהוא ע"ד תרין ריעין דלא מתפרשין והוא בחי' תורתו אומנתו ועכ"ז מפסיקין לק"ש להיות בבחי' באר הנ"ל בעסק תורתו כו.

And this is the matter of "a well of living waters," which wells up constantly, in the manner of "two companions who never part"; and it is the level of "his Torah is his occupation." And nevertheless they interrupt for the Shema, so as to be at the level of the well mentioned above in their engagement in Torah, etc.

24 ועד"ז י"ל ההפרש בין מעין גנים לבחינת באר מים חיים כי מעין גנים שיוצא מאליו תמיד זהו כענין ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד והוא יחוד תדירי דחכמה ובינה להחיות העולמות.

And along these lines one may explain the difference between "a fountain of gardens" and the level of "a well of living waters." "A fountain of gardens," which goes out by itself constantly, is like "And a river goes out from Eden": it goes out constantly; and this is the constant union of Chochmah (wisdom) and Binah (understanding), to give life to the worlds.

אבל להיות המשכת אור חדש ממש מאור א"ס זהו עיי חפירת וקריית באר מים חיים כו ועיי מזה בביאור דזכור ושמור.

But for there to be a drawing-down of truly new light from the Infinite Light (Or Ein Sof), this is through the digging and delving of "a well of living waters," etc. And see about this in the explanation on "Remember" and "Observe."

גם י"ל עפמ"ש בד"ה ראה ריח בני ההפרש בין בחי' בארה של מרים שהוא מעין הנובע מאליו שזה העלאת מ"ן להא"פ ובין באר חפרוה שרים

It may also be explained, according to what is written in the discourse beginning "See, the fragrance of my son," [on] the difference between the level of Miriam's well, which is a spring that wells up by itself, this being the raising of mayin nukvin (feminine waters) to the inner light (Or Pnimi), and "a well that princes dug,"

שהוא להיות העלאת מ"ן לבחי' המקיף עליון כו' עדי"ז י"ל ההפרש בין בחי' מעין גנים ובין באר מים חיים.

which is for there to be a raising of mayin nukvin to the level of the supernal encompassing [light], etc.: in the same way one may explain the difference between the level of "a fountain of gardens" and "a well of living waters."

25 וע"ז נאמר באר חפרוה שרים חב"ד כשר לפני המלך כו'. וענין במשענותם. כי הנה בחי' העלאת מ"ן הנ"ל נקרא בשם הילוך וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים.

And of this it is said, "A well that princes (sarim) dug": Chochmah, Binah and Daas, like a minister (sar) before the king, etc. And the matter of "with their staffs": for the level of the raising of mayin nukvin (feminine waters) mentioned above is called by the name "walking," as it is written, "And I will give you mehalchim (those who walk) among those who stand."

שהמלאכים שעבודתם לעורר ולהמשיך יחוד התדירי בחי' ובטובו מחדש כו' נקרא עומדים אבל הנשמות שע"י חפרוה כרוה ממשיכים אור חדש נקי מהלכים

For the angels, whose service is to arouse and draw down the constant union, the level of "And in His goodness He renews," etc., are called "those who stand"; but the souls, who through "they dug it, they delved it" draw down new light, are called "those who walk."

ולכן במלאכים נאמר ורגליהם רגל ישרה ופי' התוספות פ"ב דחגיגה ד"ג ע"א מהירושלמי פ"ט דברכות שהוא מהלך ת"ק שנה כמו מן הארץ לרקיע ועוד יותר עליו הרגל י"ה היינו כמנין ישרה שהוא תקט"ו

Therefore of the angels it is said, "And their feet were a straight foot (regel yesharah)"; and Tosafos explained (chapter 2 of Chagigah, folio 13a), from the Jerusalem Talmud (chapter 9 of Berachos), that it is a journey of five hundred years, like from the earth to the firmament, and the foot exceeds it further by yud-hei (fifteen), that is, the numerical value of yesharah, which is 515;

דהיינו שעבודתם להמשיך בחי' י"ה בבחי' העולמות שהן מהלך ת"ק שנה והיינו כמ"ש כי ב"ה הוי' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב בה' נברא העוה"ז.

that is, their service is to draw the level of yud-hei into the worlds, which are a journey of five hundred years. And this is as it is written, "For with Yah, Havayah formed the worlds": with the yud the World to Come was created, with the hei this world was created.

ע"כ עבודתם להמשיך בחי' זו להיות בטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית וכיון שמקור ההמשכה מבחי' ב' אותיות י"ה נק' עומדים.

Therefore their service is to draw down this level, so that there be "And in His goodness He renews each day, constantly, the work of creation"; and since the source of the drawing-down is from the level of the two letters yud-hei, they are called "those who stand."

אבל בישראל נאמר עד יעבור עמך הוי' למעלה משם הוי' להמשיך מעצמות אור א"ס ממש אור חדש זהו ענין מהלכים. וכמ"ש והתהלכתי בתוכם. והמשכה זו זהו ע"י בכל מאדך בלי גבול.

But of Israel it is said, "Until Your people pass over, Havayah": above the Name Havayah, to draw down new light from the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof) itself; this is the matter of "those who walk." And as it is written, "And I will walk among you." And this drawing-down is through "with all your might," without limit.

26 והנה ההילוך הוא ע"י הרגלים וזהו ענין שלש רגלים תחוג לי שבהן ועל ידן נמשך הכח שיוכל להיות בכל מאדך וכמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו וגם הנשמות נק' רגל כמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי.

Now, walking is by means of the feet; and this is the matter of "Three regalim (pilgrimage festivals) you shall celebrate for Me," in which and through which is drawn the power to be able to be [at the level of] "with all your might," as is written on the verse "to offer to Me in its appointed time." And the souls too are called "foot," as is written on the verse "And the earth is My footstool."

27 וכמ"ש בנים אתם לה' וברא כרעא דאכזה כו'. אך עכ"ז צריך משענת שיוכל להיות מהלך ברגליו וכמ"ש באלישע קח משענתי בידך כו'

As it is written, "You are children to Havayah," and "a son is the leg of his father," etc. Yet even so, one needs a staff to be able to walk on one's feet, as it is written of Elisha, "Take my staff in your hand," etc.

והיינו שע"י קיום המצות שנקרא במשענותם תמכין ע"י יומשך הכח בנפש להיות בבחינת מהלכים וכמ"ש אם בחקתי תלכו שע"י קיום החוקים יבוא לבחינת תלכו וכמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא

That is: through the fulfillment of the mitzvos, which are called "with their staffs," supports (tamchin), through this the power will be drawn into the soul to be at the level of "those who walk"; as it is written, "If you walk in My statutes": through fulfilling the statutes one will come to the level of "you walk," as is written about this in the discourse beginning "And now, I pray, let [the strength] be great."

וזהו ענין מטה עוזך ישלח ה' מציון. פי' מטה לשון הטייה והמשכת בחי' עוז וכח.

And this is the meaning of "Havayah will send the staff of your strength from Zion." The meaning: mateh (staff) is an expression of inclining (hatayah) and of the drawing-down of the level of strength and power.

(וכמ"ש בפ"י אדון עוזנו כו' וע' ברבות וישב פרשה פ"ה ע"פ חותמך ופתילך ומטך כו' וס"פ קרח.

(As is written there on the meaning of "Master of our strength," etc. And see [Bereishis] Rabbah, Vayeshev, section 85, on the verse "Your signet, your cord and your staff," etc., and the end of Parshas Korach.

ועמ"ש"ל ע"פ והנה פרח מטה אהרן כו' וע"י במא"א אות מ"ם סס"ד ועיין בגמרא פ"ו דפסחים דס"ח סע"א ע"פ ואיש משענתו בידו. ובזח"א תולדות קל"ה א' ובפ"י הרמ"ז שם).

And see what is written above on the verse "And behold, the staff of Aharon had blossomed," etc. And see Me'orei Or, the letter mem, section 64. And see the Gemara, chapter 6 of Pesachim, end of folio 68a, on the verse "each man with his staff in his hand"; and the Zohar, Part I, Toldos, 135a, and the Ramaz's commentary there.)

והיינו שתחיית המתים נמשך ע"י המ שכה מבחינת סוכ"ע וזהו ענין במשענותם ולכן משם נמשך הכח ג"כ להיות באר מים חיים.

That is: the resurrection of the dead is drawn through a drawing-down from the level of sovev kol almin (encompassing all worlds), and this is the matter of "with their staffs"; and therefore from there is drawn also the power for there to be "a well of living waters."

וכן והיה ביום ההוא יצאו מים חיים כו' ועמ"ש מענין מים חיים ע"פ ויקחו אליך פרה כו':

And so too, "And it shall be on that day, living waters will go out," etc. And see what is written about the matter of living waters on the verse "That they take to you a [red] heifer," etc.

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Copy, print and share it freely, crediting Kehot Publication Society and likuteitorah.com; it may not be sold. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likutei-torah/chukas/9/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok